

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*Miejsce
na naklejkę
z kodem*

dysleksja

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA ŁEMKOWSKIEGO**

POZIOM PODSTAWOWY

MAJ 2014

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś osobie przewodniczącej zespołowi nadzorującemu egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatorów.

**Czas pracy:
170 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 70**

*Część I – 21 pkt
Część II – 49 pkt*

Ча́сць I – rozumienie czytanego tekstu

Прочытай уважніе тэкст, а наступніе выконай заданніе ўмешчаныя пад ім. Адпавідај тьлкі на падставіе тэксту і тьлкі **власнымі словамі** – чьба же в заданіу полекона іначєј. Удзіелай тьлу одповідзі, о іле јестє проѕона/у. Одповідзі удзіелай в јєзьку łemкowskim.

1. Я ся традыцыйні чую добрі медже Лемкамі. Еманує з нх братскій спокій, дружелюбніст, така духовна сіла, яка помагат. Іх душа є чыста, як в малой дітны. Знают радувати ся, плакаты, а тото вшытко дают на собі знаты і шырят доокола. Мают серце на долоні. Хто бы повіл, же тьлкі пережылі за свій короткій жылот, же тяжко неслі свій крест на Голгофу звану Талергоф, оптація до „Росіі” і Акція Вісла? Кажда з тых страшных, хоц бы лем назв, одобрала Лемкам тьло і душу, розорвала іх на дрібны фалаточкы і пошмаряла по цілій Польщі і за єй обшырямі. А преці жыют, од нова выоруют борозду на рідным полі, тьшат себе і другых.
2. Єм єдна з нх. Уж давно єм ся стала частьов іх жытя. Одколи єм іх познала. Оні былі і в моім пренатальным віці. Мы сме уж давно комунікували, лем сме о собі не знали. Стала єм ся частьов іх думок, співанок, легенд. Єм тьж Лемкыня. Така, як оні, русыньска. Бо судба моіх люді, мойой землі была подібна лемківскій, хоц в іных одрізках часу. І світыло на нас єднаке сонце. І вшыткы сме знали слово л е м...
3. За дванадцет років своіой егзистенціі, што є красным чыслом, Лемківска Творча Осін не стратыла на своій чарівності. Наопак, чым дале, тым вєце ословлює люді, прытягує молодеж, ангажує літературны таланты, дає простір літературным, музычным і плястычным амбіціям. Была єм на двох такых Осенях. Ядро остало тото саме. Осін, як символ творчості, фантазіі і дозрілости жытя – то є Лемківска Творча Осін.
4. Дванадцетка была слотліва і непрывітна. Ляло і гмла падала на світ. Крениця але нас прыняла гостынно. Легко сме ся досталі до пенсіону „Мева”, в яком нас шыро прыял Андрыі Копча. Такой на ходбі єм чула: „То Марія прышла!” Тоты слова повіл пісатель Юрко Харитун, родак з Остружніці, яка впала за жертву Старыньской Преграды і на якого поезію єм чутліва. Він ходіт на Осін каждый рік і його ту люблят. Кєд ня віділ, обнялі сме ся, бо Юрко вчыт в Лендаку в Кежмарскым окресі, а я, як його краянка, родачка з Руского Потока, жыю в Пряшові. Было мі добрі, же го віджу. Не стрічаєме ся на Словаціі, а маме таку можлівіст в Польщі – медже Русынамі. Не є то красне? Дакус ся змініл. Має вєце сывыны на голіві. Пасує му то.
5. Літературный вєчер был шумный. Його газдамі былі Олена Дуць-Файфер і Петро Трохановскій – понята то лемківскы. Олена мозок русыньской філологіі і літературы в Польщі, што выдала колосальну роботу – антологію „Ци то лем туга, ци надія” (...) Олена підкрислювала потребу в поезіі переіти од смутных нот ку веселым, што высловила в поезіі *Чом ты поезііо смутна ходіш?* Петро Трохановскій аліас Петро Мурынка, поэта, літератор, публіцыста, едітор, дірыгент, композитор, лібретыста і тяжко порахуваты вшыткы його можлівості, якыма ся занімаєт на Лемковіні. Він є автором лемківского букваря, є шефредактором „Лемківского Річніка”, ілюструваного часопысу про Лемків, „Бєсіда”. Є то чловек, котрого жылотом, як і моім, є робота на полі русыньскым.

6. І тот человек в Креници бесідувал, деклямувал, співал і был слушным як все, над міру скромным (Ні, неє такого Петра Трохановского. Неє такого талановитого Русина нигде. Марно ся Петро буде принижувати, марно схыляти голову, всягди го буде видно. Жебы то было так, же го мало видно, але далеко чути?) Кед заспівал *Пісню о трьох урвішах* на слова А. Міцкевіча, якы парафразувал на русиньській язык, заставило ся дыханя, і были сме свідками высокої якости музычного і артистычного, але і патріотычного прояву.
7. Участ на XII Лемківській Творчій Осени збогатила каждого, хто на ній был. Была то необычайна стріча, а стріча з поетичным словом, котре потішыт, але і душу розодре. Был то спомин на тяжкы часы лемківского человека, Русина, што ся мусліл поневерати по світі. За што? За то, же был Русин? Же любил своє? Же хотіл на своїй земли пестувати свій уроджай? Чом? Такы звіданя все собі буде ставлял Лемко в Польщи. То сут звіданя, на якы іщы дотепер нихто не одповіл. (...) Творча Осін на Лемковині была (...) о вшыткых нас – о мі, о тобі, Русине, што ся трудиш на благо свого народу. Покры сме, жыйме творчу осін, обзерайме ся не лем дозаду, але і допереду, де бы сонце таке саме світило і земля не была чужа...

Марія Мальцовска, *Медже Лемками*, в: «Бесіда, виданя специяльне», Крениця-Лігниця 2004, с. 2–3

Задачи

Перша задача (2 пункты)

Вымін 4 приметы, котрыма авторка тексту характеризує Лемків. (1, 2 і 7 абзацы)

.....

.....

.....

.....

Друга задача (2 пункты)

Напиш синонімы до слів:

шумний –

колосальний –

талантовитий –

непривітний –

Третя задача (2 пункты)**Поясний значыня поданых фразеологізмів**

Мати серце на долони –

Нести свій крест –

Четверта задача (1 пункт)**М. Мальцовска то Русинка зо Словації. Вымін три аргументы якы подає авторка, жебы вказати, же Лемкы і Русины то єден нарід?**

.....

.....

.....

.....

Пята задача (1 пункт)**До котрой функціональной сферы языка належыт тот текст? Зазнач правильну одповід.**

- А) артыстычно-літературной
- Б) церковной
- В) сценічной
- Д) публицистычной

Шеста задача (1 пункт)**Вымін три приметы Петра Трохановского, якыма окрислят го авторка статі. (5 і 6 абзацы)**

.....

.....

.....

Сема задача (1 пункт)**Речыня „Знают радувати ся, плакати, а того вишытко дают на собі знати і шырят доокола” то:**

- А) просте розвинене речыня.
- Б) прирядні зложене речыня.
- В) підрядні зложене речыня.
- Г) просте нерозвинене речыня.

Зазнач правильну одповід.

Осма задача (1 пункт)

Передай зміст 2 абзаца.

.....

.....

.....

.....

Девята задача (1 пункт)

Выясний ролю выкричника в 4. абзаца.

.....

.....

.....

.....

Десята задача (2 пункты)

Выясний яке наставліня до Лемківських Творчих Осени ма М. Мальцовска. (3 абзац). Довед того, што єс написал.

.....

.....

.....

.....

Єденадцета задача (2 пункты)

Улож біографічну нотку Маріі Мальцовской (в опцийональній формі), котра буде містила в собі 3 інформації поданы в тексті.

.....

.....

.....

.....

Дванадцета задача (1 пункт)

Што означають слова авторкы: „Покры сме, жыме творчу осін, обзерайме ся не лем дозад, але і допереду, де бы сонце такє саме світило і земля не была чужа...” Поясни в контексті цілого тексту.

.....

.....

.....

.....

Тринадцета задача (1 пункт)

Выясний стверджыня авторкы про Лемків „преці жыют, од нова выорюют борозду на рідным поли, тішат себе і другых”. (1 абзац)

.....

.....

.....

.....

Штырнадцета задача (1 пункт)

До якого стылю належыт зарахувати тот текст? Зазнач правільну одповід.

- A) репортаж
- B) популярно-наукова статя
- B) наукова праца

Пятнадцета задача (2 пункты)

Окрисль дві жанровы приметы тексту.

.....

.....

.....

Ча́сть II – писание własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu. Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Тема 1. На основі вершів *Іду до вас іду* Петра Мурянкы і *Дорогій мі* Нестора Репелы порівнай мотывы тугы за рідном земльом.

Іду до вас іду

Іду до вас, іду,
Зелены Бескіды,
Колыско тесана з явора;
З далекой дороги
До рідных порогів,
До села рідного, до двора.

Вертам до вас, вертам,
Мій сне, мої верхы,
Пеленко леняна, наймільша.
Во світі далеком
Лем туга мя чекат, -
Як тін мя николи не лишат.

Знам, же нераз іщы
Конечніст, як віщник
На дальні дороги покличе,
Та коли і де бы
Во світі я не был,
Все верну – де серце шеніче.

Петро Мурянка, *Іду до вас іду*, в: *Пісні і сьпіванкы Петра Мурянкы, част друга*, Горлиці 2012, с. 10–11.

Дорогій мі

Мі ест дорогій
Шум лісовий,
Громы блискавиц
В нічний час,
Зо сходом сонця
Дощы проливны,
Што до кісточок
Мочыли нас.

Мі ест дорогій
Край Карпатскій,
Гет зо тым вшыткым,
Што ся в ним ма,

Мі єст дорогій
Край Лемківській!
І все го виджу
В своїх снах

Нестор Репела, *Дорогій мі*, в: Н. Репела, *Місце при столі*, Крениця-Лігниця 2001, с. 16

Тема 2. На основі аналізу заміщеного тексту оцін поступування головного героя оповідання Теодора Кузяка *Сафат в Раю*.

Жыл і был в єдным бюрі, бюраліста і бюрократа, Сафат Кліщ. Великій формаліста, якій през цілий час борол ся зо злом. Но, але злодійка смерт передвчасно выбрала Сафата з-за бюрка, хоц уж праві сорок років, як Сафат Кліщ трудил ся для добра других, але напевно іщы дачым бы ся прислужыл.

Він в часі свого урядуваня написал понад пїлтора тысяча доносів і праві тілко анонімів. Бывало не раз, же і на свій кошт тот анонім выслал.

Купа люди ся зобрало на похороні, а кілко было вінців і букетів! Лем участники той смутной процесії чомси не были смутны, як бы ся скрыті подсмїхували, шептали єден до другого: но нарешті го чорты взяли...

Декотры просто з цмонтера пішли до корчмы „опити” Сафатову смерт. Ледво тоты участники похорону успїли выпити по пиві і по три погарикы „чыстой”, як Сафат Кліщ, хоц мал скеруваня, в яком стояло чорно на білым „за злы учынкы, приділений до Пекла”, влетіл до райской почекальні і од разу остро до секретаркы, Марії Магдалины:

– Гей, дівусь! Повідж св. Петрови, же безправно ображений Сафат Кліщ просит о авденцію.

Коли Петрови о тым донесла, то аж ся му на лысій голові, решта волося зіжыла.

– Хто? Кліщ! – З нервів гукнул, гылтаючы дві таблетки „еленіум”. – Вышмарте го! Жебы мі ту ним не смерділо!

Петро тремтячом руком выкрутил номер телефону.

– Гальльо! То ты, св. Ілія Пророк? Каж запрїгати в свою огнисту колесницю, воз зо двох ангелів і завез того проклятого Сафата Кліща – просто до Пекла! Оддай сволоч чортам і не забуд взяти поквітуваня.

Як верещал, як ся одгражал Сафат, заперал ногами, нич не помогло. Тугы ангели вхопили го і шмарили на огнисту колесницю, а пак довели в Пекло. Чорты деликатно взяли Сафата Кліща на вилы, шмарили в котел з горячом смолом під номер інвентаризацийний 69999. Сафат сплюнул смолом і заверещал:

– Підлякы! Чекайте, вы іщы мя попамятате!

Но і ту, в Пеклі, зачал Сафат Кліщ комбїнувати, думал як бы то чортам докучыти.

Выхылял голову з котла, жебы видіти, што ся діє. Але за таке każde „выхыліня”, Сафат доставал по голові вилами од дижурного чорта. Взял він і выгрыз в котлі (хоц мал лем решту зубів) малу щербину, през котру обсервувал што ся довокола робит.

По якысым часі, не знам яким способом, на столі Люцифера появило ся писмо од Сафата Кліща, такого змісту:

„Володарю Пекла! Вас тот безпорядок доведе до руїны. Жадна програма занятя ся не провадит, під котлами палят, коли ім ся захце. Обслуговий персонал грає в газардны гры; очко, покера, попри тым вульгарні ся одзывают. Коли єм просил вчера о книжку скарг, то мі показали фігу. Не буде секретом, же в Пеклі шырит ся корупция. Смію донести, же в котел нр 6666/66г преляли з мого три відра смолы, в наслідок чого температура в мене впала до +666 градусів, што не згідне з регуляміном, нарушат то технологію пекельной нормы і статут”.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)